

Eğitim Ekonomisi

Editör

Prof. Dr. İbrahim Kocabaş

ISBN:978-625-7813-29-7

Redaksiyon
Muhammet Özcan

Editör
Prof. Dr. İbrahim Kocabaş

Kapak
Bülent DURSUN

Mizanpaj
Burhan MADEN

Baskı ve Cilt:
Tarcan Matbaacılık
İvedik Caddesi No:417/A
Yenimahalle/Ankara
Eposta: tarcanctp@gmail.com
Tel: 0312 3843435
Matbaa Sertifika No: 47663

Birinci Baskı: 2020

ASOS YAYINLARI
Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu
Cad. No: 67/2-4/ ELAZIĞ
e-posta: asosyayinlari@gmail.com
web: www.asosyayinlari.com
Tel: 0532 643 75 23
Yayınevi Sertifika No: 47901

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Tüm bölümler intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.
Bu yayın **SÖBIAD** tarafından indekslenmiştir.
Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

Eğitim Ekonomisi

Editör

Prof. Dr. İbrahim Kocabaş

Üzerimizde emeği bulunan
tüm insanlara...

BÖLÜMLER VE YAZARLARI
Editör: Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ

- BÖLÜM 1** EĞİTİM EKONOMİSİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR
Dr. Öğr. Üyesi Nuri AKGÜN - Arş. Gör. Ömer YILMAZ
- BÖLÜM 2** TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE EĞİTİM EKONOMİSİ
Prof. Dr. Kaya YILDIZ
- BÖLÜM 3** EĞİTİMDE NİTELİK VE EKONOMİK GELİŞME
Dr. Öğr. Üyesi Tuncay Yavuz ÖZDEMİR
Eğt. Uzm. Gülenay Nagihan KILIÇ
- BÖLÜM 4** EĞİTİM TALEBİ VE ARZI
Doç. Dr. Bilal YILDIRIM
- BÖLÜM 5** EĞİTİM EKONOMİSİ KURAMLARI
Arş. Gör. Yunus Emre ÖMÜR
- BÖLÜM 6** EĞİTİMDE FAYDA VE MALİYET
Prof. Dr. Mahmut SAĞIR
- BÖLÜM 7** EĞİTİM İLE İSTİHDAM ARASINDAKİ İLİŞKİ
Prof. Dr. Yusuf CERİT
- BÖLÜM 8** EĞİTİMDE ÖZELLEŞTİRME
Doç. Dr. Ramazan YİRCİ
- BÖLÜM 9** EĞİTİM, TOPLUM VE EKONOMİ
Dr. Öğr. Üyesi Mithat KORUMAZ - Eğt. Uzm. Gözde ÇEVEN
- BÖLÜM 10** İNSAN KAYNAĞININ DEĞERİ
Doç. Dr. Erkan TABANCALI - Eğt. Uzm. Arzu AKKAYA
- BÖLÜM 11** NEO-LİBERAL EĞİTİM POLİTİKALARI
Doç. Dr. Aydın BALYER - Eğt. Uzm. Betül İŞCAN

İçindekiler

ÖN SÖZ	15
BÖLÜM 1	
EĞİTİM EKONOMİSİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	17
Nuri AKGÜN - Ömer YILMAZ	
Temel Sorular	17
ÖZET	17
Giriş	18
İnsan ve Ekonomi	18
Eğitim ve Ekonomi İlişkisi	21
a) İnsan Sermayesi	21
b) İnsan Kaynağı	22
c) İş gücü	22
d) Eğitim, İstihdam ve İnsangücü	22
e) Eğitim ve Ekonomik Büyüme	24
Ekonomik Büyüme	24
Gelişme	24
İnsani Gelişme	26
İnsani Gelişme İndeksi	26
f) Eğitim, Kalkınma ve Eğitim Planlaması	27
Eğitim Ekonomisi	31
a) Eğitim Arzı ve Eğitim Talebi	32
b) Eğitim Piyasası	34
c) Eğitimin Tüketim Malı ve Yatırım Malı Özelliği	34
c) Eğitim Finansmanı	36
d) Eğitim Harcamaları	37
e) Eğitim Maliyeti	38
f) Eğitimin Getirileri	39
g) Eğitimin Dışsallığı	40
SONUÇ	40
Tartışma Soruları	41
Önerilen Okumalar	41
KAYNAKÇA	41

BÖLÜM 2

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE EĞİTİM EKONOMİSİ.....45

Kaya YILDIZ

Temel Sorular	45
ÖZET	45
Giriş	46
İktisadi Düşünce Tarihinde Eğitim	49
a) Merkantilizm ve Eğitim	50
Thomas Mun (1571-1641).....	51
Malachy Postletwayt (1707-1767).....	52
Sir James Steuart (1712-1780).....	53
b) Klasik İktisadi Düşünce ve Eğitim	53
Adam Smith (1723-1790)	54
Robert Maltus (1766-1834).....	56
David Ricardo (1772-1823).....	57
Nassau W. Senior (1790-1864).....	57
John R. McCulloch (1789-1854).....	58
John Stuart Mill (1806-1873)	58
Karl Marx (1818-1883).....	59
c) Neo-Klasik İktisadi Düşünce ve Eğitim	59
Alfred Marshall (1842-1924).....	60
Irving Fisher, (1867-1947)	61
c) Klasikler Sonrası İktisadi Düşünce ve Eğitim	62
Tarihsel Süreç İçerisinde Eğitim Ekonomisi	64
a) 1960-1970 yılları arasında Eğitim Ekonomisi	64
b) 1970-1980 yılları arasında Eğitim Ekonomisi.....	68
b) 1980-1990 yılları arasında Eğitim Ekonomisi.....	70
c) 1990'dan Günümüze kadar Eğitim Ekonomisi	71
SONUÇ.....	74
Tartışma Soruları.....	75
Önerilen Okumalar	75
KAYNAKÇA.....	75

BÖLÜM 3

EĞİTİMDE NİTELİK VE EKONOMİK GELİŞME81

Tuncay Yavuz ÖZDEMİR

Gülenay Nagihan KILIÇ	81
Temel Sorular	81
ÖZET	81
Giriş	82
Eğitimde Nitelik	83
Eğitimde Niteliksel Sorunlar	95
Eğitim ve Ekonomi İlişkisi	96
SONUÇ	100
Tartışma Soruları	102
Önerilen Okumalar	102
KAYNAKÇA	102

BÖLÜM 4

EĞİTİM TALEBİ VE ARZI 109 |

Bilal YILDIRIM

Temel Sorular	109
ÖZET	109
Giriş	110
Talep	111
Talebin Özellikleri	112
Talebi Etkileyen Etkenler	113
Talep Eğrisi	114
Talebin Değişmesi	115
Piyasa Talep Eğrisi	116
EĞİTİM TALEBİ	117
ARZ	126
Arzın Özellikleri	127
Arz Tablosu ve Arz Eğrisi	128
Arzın Değişmesi	128
Piyasa Arz Eğrisi	130
ARZ-TALEP DENGESİ	131
EĞİTİM ARZI	132
Devletin Eğitim Politikası ve Eğitim Arzı	137
Yükseköğretimde Eğitim Arzı	140
SONUÇ	141
Tartışma Soruları	143

Önerilen Okumalar	143
KAYNAKÇA	143

BÖLÜM 5

EĞİTİM EKONOMİSİ KURAMLARI.....	147
--	------------

Yunus Emre Ömür

Temel Sorular	147
Özet.....	147
Giriş	148
Beşerî Sermaye Kuramı	153
Eleme Hipotezi	169
Kuyruk Hipotezi	175
SONUÇ.....	177
Tartışma Soruları	179
Önerilen okumalar.....	179
KAYNAKÇA	179

BÖLÜM 6

EĞİTİMDE FAYDA VE MALİYET	187
--	------------

Mahmut SAĞIR

Temel Sorular	187
ÖZET	187
Giriş	188
Eğitimde Bireysel Maliyet ve Bireysel Fayda.....	194
Eğitimde Ailenin Maliyeti ve Faydası.....	196
Eğitimde Kurumsal Maliyet ve Kurumsal Fayda.....	197
Yatırım maliyetleri.....	198
Cari maliyetler	199
Transfer maliyetleri	199
Eğitimde Toplumsal Maliyet ve Toplumsal Fayda.....	204
İçsel Maliyet ve İçsel Fayda	205
Dışsal Maliyet ve Dışsal Fayda	206
Öğrenci Sayısına Göre Eğitim Maliyetlerinin Sınıflandırılması.....	206
Sabit Maliyet	206
Değişken Maliyet.....	207
Karma Maliyet	207

Eğitim Maliyetinde Diğer Tanımlar	207
Marjinal Maliyet	207
Ortalama Maliyet	208
Artan Maliyet.....	210
Batık /Batan Maliyet.....	210
Eğitimde Maliyet ve Faydayı Etkileyen Faktörler.....	211
Eğitim Arzı ve Talebi.....	211
Eğitim Teknolojileri.....	211
Öğretmen Maliyeti.....	212
Okul Terki ve Sınıf Tekrarı.....	212
Kapasite Kullanımı	212
Piyasa Şartları (İşgücü Piyasası)	213
Eğitimin Türü ve Niteliği	213
Eğitimde Fayda Maliyet Analizi (FMA).....	214
Eğitimin Maliyet Fayda Analiz Teknikleri	215
1. Net Bugünkü Değer Tekniği (NBD).....	217
2. İçsel Getiri Oranı Tekniği (İGO)	218
3. Fayda/Maliyet Oranı Tekniği (F/MO)	219
SONUÇ.....	221
Tartışma Soruları.....	222
Önerilen Okumalar	222
KAYNAKÇA	222

BÖLÜM 7

EĞİTİM İLE İSTİHDAM ARASINDAKİ İLİŞKİ 225

Yusuf CERİT

Temel Sorular	225
ÖZET	225
Giriş	226
İstihdam Kavramı	227
Eğitim	234
Eğitim- İstihdam İlişkisi.....	235
Eğitim-İstihdam İliőkisinin Kuramsal Çerçevesi	240
İnsan Sermayesi Kuramı	241
Eleme Hipotezi	244
Kuyruk Hipotezi	245

İkili İşgücü Piyasası Kuramı	246
İş Piyasası Açısından Eğitim ile İstihdam Arasındaki İlişki	247
İşgücü Nitelikleri ve Yetiştirilmesi	248
İş gücündeki Değişim	250
Kişisel Fayda	252
EĞİTİM-GELİR İLİŞKİSİ	253
SONUÇ	255
Tartışma Soruları	255
Önerilen Okumalar	256
KAYNAKÇA	256

BÖLÜM 8

EĞİTİMDE ÖZELLEŞTİRME..... 263

Ramazan YİRCİ

Temel Sorular	263
ÖZET	263
Giriş	264
Özelleştirmenin Tanımı ve Tarihi Arka Planı.....	265
Özelleştirmenin Amacı	270
Eğitimde Özelleştirme.....	273
Eğitimde Özelleştirmenin Hedefleri.....	275
Eğitimde Özelleştirme Yöntemleri	279
Sözleşmeli Okullar ve Kupon Yöntemiyle Özelleştirme.....	281
Destekleyenler ve Karşı Çıkanların Gözünden Eğitimde Özelleştirme	282
Yükseköğretimde Özelleştirme	286
Eğitimde Özelleş(tir)me Açısından Türkiye’de Durum	289
SONUÇ	295
Tartışma Soruları	296
Önerilen Okumalar	296
KAYNAKÇA	296

BÖLÜM 9

EĞİTİM, TOPLUM VE EKONOMİ 303

Mithat KORUMAZ - Gözde ÇEVEN

Temel Sorular	303
ÖZET	303

Giriş	304
Toplum ve Ekonomi İlişkisi	309
Toplumsal Değişim, Eğitim ve Ekonomi	314
Toplumsal Değişime Yönelik İki Farklı Bakış Açısı: Materyalizm ve İdealizm	315
Toplumsal Değişim ve Eğitimin Kişisel Getirisinin İlişkisi	320
Toplumsal, Eğitimsel ve Ekonomik Eşitlik/Eşitsizlik	326
Sosyal Adalet ve Eğitim	327
Sosyoekonomik Köklerin Eğitimsel Sonuçları	331
Sosyal Hareketlilik ve Eğitim	335
SONUÇ	347
Tartışma Soruları	350
Önerilen Okumalar	350
KAYNAKÇA	350

BÖLÜM 10

İNSAN KAYNAĞININ DEĞERİ

Erkan TABANCALI - Arzu AKKAYA

Temel Sorular	361
ÖZET	361
Giriş	363
İnsan Kaynağının Yönetimi	366
İnsan Kaynağının Değeri	367
Koşullu Değerin Bileşenleri	369
Koşullu Değerin Belirleyici Unsurları	370
Örgütte Kalma Olasılığı	373
Modelin Değerlendirilmesi	375
İnsan Sermayesi	375
Yetenek Yönetimi	380
Yetenek Yönetiminin Süreçleri	381
SONUÇ	383
Tartışma Soruları	385
Önerilen Okumalar	385
KAYNAKÇA	385

BÖLÜM 11

NEO-LİBERAL EĞİTİM POLİTİKALARI..... 391

Aydın BALYER - Betül İŞCAN

Temel Sorular	391
ÖZET	391
Giriş	392
Neo-liberal Ekonomi Düzeninde Devletin Rolü	396
Neo-liberal Ekonomi Düzeninde Devletin Eğitimdeki Rolü	398
Neo-liberal Eğitim Anlayışı	399
Türkiye’de Eğitim Politikaları ve Uygulamalarında Neo-liberal Etkiler.....	404
SONUÇ	406
Tartışma Soruları	410
Önerilen Okumalar	410
KAYNAKÇA	410

ÖN SÖZ

Bu kitapta eğitim ekonomisinin temel konularını ele almaya çalıştık. Bu alana yönelik daha önce birçok kıymetli hocamızın çalışmaları bulunmaktaydı. Ancak bölüm yazarı arkadaşlarımız daha önceki kitaplarda bulunmayan yeni konular ekleyerek ve konulara farklı açılardan yaklaşarak ilgili bölümlerini oluşturdular. Kitap özellikle lisansüstü çalışma yapanlar için önemli bir kaynak olacaktır.

Ülkemizde eğitime ayrılan kaynaklar halen sınırlıdır. Öğrenci başına yaptığımız harcamalar OECD ortalamasının altında bulunmaktadır. Eğitimin bireye ve topluma olan faydaları gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında arzu edilen düzeyde bulunmamaktadır. Eğitim üretim kapasitesinin artmasına neden olarak ekonominin büyümesine önemli katkılar sunmaktadır. Eğitimle ekonomi arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu bilinmektedir. Eğitim düzeyi artıkça, ekonomik gelişmişlik düzeyi de artmaktadır. Toplumlar bunun için insan kaynağına önem vermek zorundadır. İnsana yapılan yatırım en iyi yatırım olarak görülmelidir. Bu durumda hem bireylerin gelirleri artmakta hem de toplumların gelirleri, refah düzeyleri artmaktadır. Kişilerin eğitim düzeyleri arttıkça gelirleri de buna paralel olarak artmaktadır.

Kitabın ilk bölümlerinde eğitim ekonomisiyle ilgili temel kavramlar ve tarihsel süreç yer almaktadır. Diğer bölümlerde eğitim talebi ve arzı, eğitim ekonomisi kuramları, fayda maliyet analizi ve istihdam konuları ele alınmıştır. Son bölümlerde ise diğer kitaplarda bulunmayan eğitimde özelleştirme, eğitim, toplum ve ekonomi ilişkisi, insan kaynağının değeri neo-liberal politikaların eğitime yansımaları üzerinde durulmuş

Bu çalışmanın hazırlanmasına katkı sağlayan, emek veren, özveriyle çalışan, araştıran, yazan tüm akademisyen arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bu kitabın yayımlanmasına imkân sağlayan ASOS yayınları genel direktörü ve kitabın tümünü okuyarak düzeltmeleri yapan, baskı aşamalarını titizlikle gerçekleştiren Muhammed Özcan beye teşekkür ederim.

Eğitim Ekonomisi kitabının tüm eğitim camiasına yararlı olmasını dilerim. Okuyucularımızın, ğrencilerimizin ve meslektaşlarımızın öneri, eleştiri ve katkılarının çalışmalarımıza ışık tutacağına inancımız sonsuzdur. Faydalı olması dileğiyle...

Prof. Dr. İbrahim Kocabaş
Yıldız Teknik niversitesi